

■ Als eerbetoon aan de balletdanseres maakte een chef de Pavlova: een merengue met krokante korst en mals hart, die gedresseerd wordt met slagroom en vruchten.

FOTOS: DELLUS/LEEMAGE/CORBIS/THINKSTOCK

ANNA PAVLOVA balletdanseres (1881-1931)

'No one can arrive from being talented alone. God gives talent, work transforms talent into genius.'

Het leven van de Russische prima ballerina Anna Pavlova (1881-1931) is er geen van hoge pieken en diepe dalen. Wel van een levenslange rigide discipline en onaflatende toewijding aan haar vak. Al van kleins af leefde ze op een dieet van groenten en vis, en ze zou hier altijd in volharden. Haar interesse voor ballet werd gewekt toen ze op jonge leeftijd met haar moeder mee mocht naar een uitvoering van *Doornroosje* in het Mariinsky Theater in haar geboortestad Sint-Petersburg. Ze oefende en oefende tot ze goed genoeg was om toegelaten te worden tot de Keizerlijke Balletschool, nog steeds een van de meest invloedrijke scholen ter wereld. Toen ze acht was, werd ze geweigerd wegens haar te jonge leeftijd en ietwat ziekelijke uiterlijk, maar op haar tiende mocht ze eindelijk beginnen aan de opleiding, waar acht uur oefening per dag heel gewoon was. Al snel blonk ze uit als een van de begaafde leerlingen. Nochtans bezat ze niet het gedroomde lichaam voor een ballerina: te smalle enkels, te kromme voeten en te lange benen bemoeilijkten haar souplesse. Haar medestudenten

Het bekendst is ze geworden met de solo *De stervende zwaan*. 'Breng mijn zwanenkostuum', zei Pavlova op haar sterfbed

noemden haar dan ook soms spottend 'de bezem' of 'de kleine wilde'. Ze liet het niet aan haar hart komen en bleef zich steeds verder verfijnen. Ze volgde extra lessen bij vooraanstaande dansers en toen Mathilde

Kschessinska - de prima ballerina assoluta van de keizerlijke theaters - zwanger werd, wist ze haar probleemloos te vervangen. Ze betoverde het publiek met haar frêle, welhaast etherische verschijning.

De stervende zwaan

Wellicht het bekendst is Anna Pavlova geworden door haar solo *De stervende zwaan*, voor haar in 1905 gecreëerd door choreograaf Michel Fokine op muziek uit *Le carnaval des animaux* van Camille Saint-Saëns. Toen ze later met haar man (of vermeende man, want over het eventuele huwelijk deed Pavlova nogal schimmig), de Frans-Russische aristocraat Victor d'Andre, Ivy House kocht in het Londense Hampstead, liet ze op de vijver voor het imposante huis zwanen zwemmen, die herinnerden aan de magistrale solo die ze zo'n 4.000 keer zou hebben opgevoerd. In 1909 werden Fokine en Pavlova door impresario Serge Diaghilev naar Parijs gehaald om daar furore te maken in het allereerste optreden van zijn Ballets Russes. Pavlova kon het echter niet zo goed vinden met Diaghilev. Door zijn homoseksuele aard had hij een voorkeur voor mannelijke dansers (Nijinski was een van zijn beschermelingen en minnaars) en bovendien vloekte Diaghilevs vooruitstrevende visie op ballet

met de meer klassieke in plaats van Pavlova.

Ze richtte haar eigen balletgezelschap op, dat al snel uitgroeide tot een groep van zestig dansers. Samen toerden ze de wereld rond, waarbij ze soms optraden in afgelegen streken in Mexico, Japan en India. Pavlova's passages in Australië en Nieuw-Zeeland in 1926 en 1929 waren legendarisch en leverden haar zelfs een dessert op dat speciaal naar haar werd genoemd. Een plaatselijke chef maakte voor haar als eerbetoon de Pavlova, een merengue met krokante korst en mals hart, die gedresseerd wordt met slagroom en vruchten.

Jarenlang trad Pavlova acht tot negen keer per week op, en tegen haar veertigste was ze danig uitgeput. Ze stierf in 1931 in Den Haag aan een longontsteking en een bloedvergiftiging. Op haar sterfbed vroeg ze: 'Breng me mijn zwanenkostuum.' Ze stierf met het kostuum in de hand. De volgende dag werd, zoals de traditie wil, het Haagse publiek vergast op een lege scène. Alleen een spotlicht verwees naar de vrouw die er had moeten staan.

Diaghilev and the Golden Age of the Ballets Russes, 25 september 2010 tot 9 januari 2011, Victoria and Albert Museum Londen, www.vam.ac.uk
Net verschenen bij De Arbeiderspers:
Vaslav van Arthur Japin, over Nijinski.
21,95 euro